

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 203/2025-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátska kancelária JUDr. Michaela Duričkovičová, s. r. o., Cukrová 14, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave sp. zn. 14 CoPs/11/2024 z 23. januára 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. apríla 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie, priznať jej finančné zadosťučinenie a trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že návrhom podaným na Okresnom súde Komárno 23. januára 2023 sa navrhovateľka [REDAKOVANÉ] dožadovala, aby súd obmedzil spôsobilosť na právne úkony jej manžela [REDAKOVANÉ], toho času umiestneného v Domove sociálnych služieb [REDAKOVANÉ]. Uviedla, že sa o manžela dlhodobo stará, zabezpečuje mu výživu a opateru. Zároveň žiadala súd, aby ju ustanovil za opatrovníka.

3. Sťažovateľka je blízka osoba, sestra osoby obmedzenej na právne úkony, ktorá ihneď po tom, ako sa dozvedela o konaní o obmedzení spôsobilosti na právne úkony, požiadala okresný súd o pribratie do konania ako účastníčka konania a prejavila záujem byť opatrovníčkou svojho brata v prípade, ak ho súd obmedzí v spôsobilosti na právne úkony.

4. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 18Ps/2/2023 z 3. apríla 2024 tak, že [REDACTED], [REDACTED], obmedzil v spôsobilosti na právne úkony v konkrétnom rozsahu a za opatrovníčku mu ustanovil navrhovateľku.

5. Proti rozsudku okresného súdu v rozsahu výroku o ustanovení opatrovníka podali [REDACTED] a sťažovateľka odvolanie, v ktorom žiadali, aby odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie a za opatrovníčku obmedzeného v spôsobilosti na právne úkony ustanovil sťažovateľku.

6. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 14CoPs/11/2024 z 23. januára 2025 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu považuje sťažovateľka za arbitrárne, nedostatočne odôvodnené, svojvoľné, vydané pri extrémnom porušení práva na spravodlivé konanie.

8. Za závažné pochybenie krajského súdu označuje sťažovateľka predovšetkým skutočnosť, že sa dostatočne nevysporiadal s dôkazmi predloženými v súdnom konaní, nezohľadnil všetky rozhodujúce skutočnosti, nepreveril jednotlivé tvrdenia, morálne, vôľové a materiálne schopnosti osoby ustanovenej za opatrovníka. Nevzal na vedomie, že sťažovateľka ako blízka osoba vyšetrovaného má s bratom vybudovaný rokmi overený blízky vzťah, čo potvrdil aj samotný vyšetrovaný.

9. Oproti tomu manželka podala návrh na opatrovníctvo takmer 7 mesiacov po svadbe. Manželia nemali vytvorené žiadne spoločné väzby. Manželka bývala v jeho byte ako podnájomníčka spolu s iným partnerom. V čase uzatvorenia manželstva trpel vyšetrovaný závislosťou od alkoholu a vážnymi psychickými poruchami, pre ktoré bol neskôr pozbavený spôsobilosti na právne úkony. Manželka nepredložila súdu jediný dôkaz o spoločne strávenom čase, spoločných aktivitách, záujmoch, zážitkoch ani priateľoch, ktorý by uvedené dosvedčil. Napriek tomu súd prvej inštancie uzavrel, že vie lepšie naplniť funkciu opatrovníčky. Odvolací súd sa s uvedenou argumentáciou bez bližšieho stotožnil.

10. Krajský súd nijako nevyhodnotil dôkazy, ktoré poukazovali na nemorálne správanie manželky, ktorá sa o vyšetrovaného nikdy nestarala, ich zoznámenie, podnájom v jeho byte a neskorší sobáš boli z jej strany zrealizované zo zistného dôvodu – zabezpečenia si ubytovania. Medzi manželmi je vekový rozdiel viac ako 25 rokov.

11. Z psychiatrického posudku vyplynul jednoznačný záver, že vyšetrovaný trpí zmiešanou demenciou stredne ťažkého stupňa. Porucha je trvalá, nezvratná a nie je ovplyvniteľná žiadnou liečbou. Bolo tiež preukázané, že vyšetrovaný dlhodobo trpel závislosťou od alkoholu a nikotínu, vysokým krvným tlakom, v krátkom časovom slede utrpel tri mozgové príhody, trpel epilepsiou a možno sa domnievať, že v takomto zdravotnom stave vstupoval do manželstva s navrhovateľkou.

12. Napriek uvedenému súd skonštatoval, že vzájomné vzťahy medzi manželmi sú dlhodobo pozitívne.

13. Opatrovníčka je dlhodobo nezamestnaná, bez sociálneho a zdravotného poistenia. Rozhodujúcou skutočnosťou bolo len to, že preukázala svoju bezúhonnosť. Na základe uzatvoreného manželstva získala doživotné užívacie právo k 3-izbovému bytu [REDACTED].

14. Osoba obmedzená na právne úkony je umiestnená v zariadení viac ako 150 km od domova, čo sťažuje návštevy zo strany príbuzných. Opatrovníčka svojho manžela nenavštevuje, s rodinou odmieta komunikovať, nesúhlasí s premiestnením opatrovaného do iného zariadenia. Súd k tejto námietke bez bližšieho skonštatoval, že v okolnostiach danej veci má prioritu spokojnosť vyšetřovaného v zariadení a zároveň zabezpečenie jeho potrieb a starostlivosti o jeho osobu pred vzdialenosťou tohto zariadenia od bydliska rodinných príslušníkov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) rozsudkom krajského súdu, ktorým bol v napadnutej časti týkajúcej sa ustanovenia opatrovníka osobe obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony potvrdený rozsudok okresného súdu. Sťažovateľka zastáva názor, že podaním odvolania vyčerpala opravné prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej základných práv a slobôd účinne poskytuje.

16. Ústavný súd v prvom rade s poukazom na čl. 127 ods. 1 ústavy uvádza, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z tohto princípu vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

17. Podľa § 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

18. Ak zákon podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí [čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)]. Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky

súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

19. Podľa sťažnostnej argumentácie napadnuté rozhodnutie je arbitrárne, svojvoľné, nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené, nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva sťažovateľky na spravodlivý proces. Táto okolnosť zodpovedná dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Keďže § 76 Civilného mimosporového poriadku neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci o obmedzení spôsobilosti na právne úkony a ustanovení opatrovníka, prípustnosť dovolania sa posudzuje podľa ustanovení Civilného sporového poriadku.

20. Ústavný súd konštatuje, že pred podaním ústavnej sťažnosti sťažovateľka mohla a mala namietat' porušenie svojich základných práv v dovolaní, ktorého prípustnosť mohla odôvodniť predovšetkým zmätočnosťou vyplývajúcou z dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľka možnosť podať dovolanie nevyužila, čo však nie je dôvodom na to, aby ústavný súd reparoval jej pochybenie (mutatis mutandis II. ÚS 1/08). Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv (IV. ÚS 16/2020, II. ÚS 23/2020, I. ÚS 164/2021). V danom prípade právomoc Najvyššieho súdu Slovenskej republiky poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľky v tomto rozsahu predchádza oprávneniam ústavného súdu, a to vzhľadom na rešpektovaný princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy.

21. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti ani netvrdila (tým menej preukazovala), že dovolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, preto v okolnostiach danej veci neprichádzal do úvahy ani prípadný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

22. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky uplatnením zásady *ratione temporis* odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

23. Keďže došlo k odmietnutiu ústavnej sťažnosti, ústavný súd sa nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľky, pretože tieto sú viazané na to, že ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu